

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 15ης Δεκεμβρίου 2005*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-232/04 και C-233/04,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, τις οποίες υπέβαλε το Arbeitsgericht Düsseldorf (Γερμανία) με αποφάσεις της 5ης Μαΐου 2004, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 3 Ιουνίου 2004, στο πλαίσιο των δικών

Nurten Güney-Görres (C-232/04),

Gul Demir (C-233/04)

κατά

Securicor Aviation (Germany) Ltd,

Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Rosas, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet, S. von Bahr, A. Borg Barthet (εισηγητή) και U. Lohmus, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: K. Sztranc, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Απριλίου 2005,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG, εκπροσωπούμενη από τους F. Kasper, T. Wegmann και L. Kolks, Rechtsanwälte,
- η Securicor Aviation (Germany) Ltd, εκπροσωπούμενη από τον C. Berger, Rechtsanwalt,
- η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον C.-D. Quassowski, την A. Tiemann καθώς και τους M. Lumma και U. Forsthoff,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Rozet, H. Kreppel και F. Erlbacher,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιουνίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23/EK του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ L 82, σ. 16).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, των N. Güney-Görres και G. Demir και, αφετέρου, της Kötter Aviation Security GmbH & Co. KG (στο εξής: Kötter), εταιρίας που είχε συμβατικώς αναλάβει το έργο του ελέγχου των επιβατών και των αποσκευών στο αεροδρόμιο του Ντύσελντορφ, καθώς και του πρώην εργοδότη τους, της Securicor Aviation (Germany) Ltd (στο εξής: Securicor), εταιρίας που είχε προηγουμένως αναλάβει το έργο της παροχής των ιδίων υπηρεσιών δυνάμει σχετικής συμβάσεως η οποία είχε αποτελέσει το αντικείμενο σχετικής καταγγελίας. Οι μισθωτοί προσέφυγαν ενώπιον του Arbeitsgericht Düsseldorf (πρωτοβάθμιο δικαστήριο επιλύσεως εργατικών διαφορών) κατά της Kötter ζητώντας από αυτό να διαπιστώσει ότι η εργασιακή σχέση που υφίστατο προηγουμένως μεταξύ αυτών και της Securicor συνεχίστηκε και με την Kötter βάσει του άρθρου 613 του γερμανικού αστικού κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch, στο εξής: BGB), με το οποίο είχε μεταφερθεί στο γερμανικό δίκαιο η οδηγία 2001/23.

Το νομικό πλαίσιο

Κοινοτική νομοθεσία

- 3 Με την οδηγία 2001/23 τροποποιήθηκε η οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/02, σ. 171), όπως είχε τροποποιηθεί με την οδηγία 98/50/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998 (ΕΕ L 201, σ. 88).
- 4 Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/23 προσδιορίζεται στο άρθρο της 1 το οποίο προβλέπει ότι:
- «1. α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.
- β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α' και των ακόλουθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.

[...]

- 5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/23 ταυτίζεται με το άρθρο 1 της οδηγίας 77/187, όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 98/50, της οποίας η τέταρτη αιτιολογική σκέψη έχει ως εξής:

«[...] για λόγους διαφάνειας και ασφάλειας δικαίου, είναι ανάγκη να διευκρινιστεί η νομική έννοια των μεταβιβάσεων με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων· [...] μια τέτοια διευκρίνιση δεν συνιστά τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ, σύμφωνα με την ερμηνεία του Δικαστηρίου.»

- 6 Τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 2001/23 περιλαμβάνουν τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 3

1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του εκχωρητή, που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβίβασης, μεταβιβάζονται, διά της μεταβίβασης αυτής, στον εκδοχέα.

[...]

Άρθρο 4

1. Η μεταβίβαση μιας επιχείρησης, μιας εγκατάστασης, ή ενός τμήματος επιχείρησης εγκατάστασης, δεν συνιστά αυτή καθαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει απολύσεις για

οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους που συνεπάγονται μεταβολές του εργατικού δυναμικού.

[...]»

Εθνικό δίκαιο

- 7 Η μεταβίβαση των εργασιακών σχέσεων λόγω μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως και η συνακόλουθη απαγόρευση απόλύσεων διέπονται από το άρθρο 613 του BGB, «Δικαιώματα και υποχρεώσεις σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως». Η διάταξη αυτή έχει ως εξής:

«1) Όταν μια εγκατάσταση ή μέρος της εγκαταστάσεως μεταβιβάζεται βάσει σχετικής δικαιοπραξίας σε άλλον κύριο, ο τελευταίος διαδέχεται τον εκχωρητή στα εκ δικαιώματα και υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις συμβάσεις εργασίας που ισχύουν κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως. Σε περίπτωση που αυτά τα δικαιώματα και υποχρεώσεις διέπονται από τους νομικούς κανόνες συλλογικής συμβάσεως ή συμφωνίας με επιχείρηση, καθίστανται το περιεχόμενο της εργασιακής σχέσεως μεταξύ του νέου κυρίου και των εργαζομένων και δεν μπορούν να τροποποιηθούν σε βάρος των τελευταίων πριν από το πέρας ενός έτους υπολογιζομένου από την ημερομηνία της μεταβιβάσεως. Η δεύτερη φράση δεν εφαρμόζεται όταν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του νέου κυρίου διέπονται από τις διατάξεις άλλης συλλογικής συμβάσεως ή από άλλη συμφωνία με επιχείρηση. Πριν από την εκπνοή της προβλεπόμενης στη δεύτερη φράση προθεσμίας, αυτά τα δικαιώματα και υποχρεώσεις μπορούν να τροποποιηθούν εάν η συλλογική σύμβαση ή η συμφωνία με επιχείρηση έχει πλέον παύσει να τυγχάνει εφαρμογής ή ελλείψει αμοιβαίας υποχρεώσεως συμμορφώσεως προς άλλη συλλογική σύμβαση της οποίας η εφαρμογή έχει συμφωνηθεί μεταξύ του νέου κυρίου και των εργαζομένων.

- 2) Ο παλαιός εργοδότης είναι αλληλεγγύως υπεύθυνος με τον νέο κύριο όσον αφορά τις υποχρεώσεις που μνημονεύονται στην παράγραφο 1, εφόσον αυτές έχουν γεννηθεί πριν από την ημερομηνία της μεταβιβάσεως και έχουν λήξει το αργότερο ένα έτος ύστερα από την ημερομηνία αυτή. Παρόλα αυτά, όταν αυτές οι υποχρεώσεις έχουν λήξει μετά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, ο παλαιός εργοδότης είναι υπεύθυνος μόνο στο μέτρο που αναλογεί στην περίοδο που είχε διανυθεί κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως.
- 3) Η παράγραφος 2 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που έχει παύσει να υφίσταται, λόγω μεταβολής της μορφής, ένα νομικό πρόσωπο ή μια προσωπική εταιρία.
- 4) Απόλυση εργαζομένων από τον παλαιό εργοδότη ή από τον νέο κύριο λόγω της μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως ή μέρους της εγκαταστάσεως είναι άκυρη. Εξακολουθεί να υφίσταται στο ακέραιο το δικαίωμα καταγγελίας της εργασιακής σχέσεως για άλλους λόγους.
- 5) Ο παλαιός εργοδότης ή ο νέος κύριος υποχρεούται να γνωστοποιήσει στους οικείους μισθωτούς, εγγράφως και πριν από τη μεταβίβαση:
 1. την καθορισθείσα ή τη σχεδιαζόμενη ημερομηνία της μεταβιβάσεως,
 2. τον λόγο της μεταβιβάσεως,
 3. τις νομικές, οικονομικές και ασφαλιστικές συνέπειες της μεταβιβάσεως όσον αφορά τους εργαζομένους,

4. τα σχεδιαζόμενα έναντι των εργαζομένων μέτρα.

6) Οι εργαζόμενοι μπορούν να αντιταχθούν εγγράφως στη μεταβίβαση της εργασιακής σχέσεως εντός προθεσμίας ενός μηνός υπολογιζομένης από της λήψεως των προβλεπόμενων στην παράγραφο 5 πληροφοριακών στοιχείων. Η εναντίωση μπορεί να κοινοποιηθεί στον παλαιό εργοδότη ή στον νέο κύριο.»

Τα πραγματικά περιστατικά

- 8 Οι N. Güney-Görres και G. Demir απασχολούνταν από τη Securicor, με σύμβαση αορίστου χρόνου ως προσωπικό ασφαλείας, με αντικείμενο εργασίας τον έλεγχο των επιβατών και των αποσκευών τους στο αεροδρόμιο του Ντύσελτορφ.
- 9 Σύμφωνα με σύμβαση συναφθείσα στις 5 Απριλίου 2000 με το Γερμανικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από το Bundesministerium des Inneren (Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών, στο εξής: BMI), ανατέθηκε στην Aviation Defence International Germany Ltd το έργο του ελέγχου των επιβατών και των αποσκευών τους στο αεροδρόμιο του Ντύσελτορφ, σύμφωνα με την τρίτη περίοδο του άρθρου 29 c, παράγραφος 1, του νόμου περί εναερίων μεταφορών (Luftverkehrsgesetz), όπως έχει τροποποιηθεί στις 27 Μαρτίου 1999 (BGBl. 1999 I, σ. 550). Η Securicor ανέλαβε την εκτέλεση της συμβάσεως αυτής, της οποίας η ισχύς έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 2003.
- 10 Σύμφωνα με τις διατάξεις της εν λόγω συμβάσεως, το Γερμανικό Δημόσιο θα έθετε στη διάθεση της Securicor τους εξοπλισμούς εναέριας ασφαλείας που ήταν αναγκαίοι για τη διενέργεια των ελέγχων των επιβατών, ληφθέντος υπόψη ότι οι εξοπλισμοί αυτοί περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, θυρίδες ανιχνεύσεως, κυλιόμενο τάπητα εξοπλισμένο με σύστημα αυτομάτου ελέγχου με ακτίνες X (εγκατάσταση ελέγχου αποσκευών και συσκευές ραδιοσκοπικής ανιχνεύσεως), ανιχνευτές χειρός καθώς και ανιχνευτές εκρηκτικών.

- 11 Η Securicor χρησιμοποιούσε 306 μισθωτούς εκ των οποίων οι 295 είχαν ως αποκλειστικό έργο τον έλεγχο των επιβατών. Οι τελευταίοι αυτοί υπάλληλοι είχαν τύχει ειδικής εκπαίδευσης διάρκειας τεσσάρων τουλάχιστον εβδομάδων και είχαν υποστεί τις εξετάσεις για την άδεια ασκήσεως των καθηκόντων του βοηθού υπαλλήλου εναέριας ασφάλειας, ενώ τους είχε παρασχεθεί η δυνατότητα ασκήσεως δημόσιας εξουσίας σχετικά με ελεγκτικές δραστηριότητες. Αυτοί οι μισθωτοί ενεργούσαν υπό τις εντολές της αρμόδιας υπηρεσίας του Bundesgrenzschutz (ομοσπονδιακή αστυνομία προστασίας των συνόρων) κατά την εκτέλεση του σχετικού με τον έλεγχο των επιβατών έργου.
- 12 Με έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2003, το BMI γνωστοποίησε στη Securicor ότι η συμβατική σχέση που προέκυπτε από τη σύμβαση σχετικά με το έργο του ελέγχου των επιβατών στο αεροδρόμιο του Ντύσελντορφ δεν θα παρατεινόταν πέραν της 31ης του προσεχούς Δεκεμβρίου. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2003, το BMI ενημέρωσε τη Securicor σχετικά με την ανάθεση του εν λόγω έργου στην Kötter.
- 13 Απαντώντας σε σχετική αίτηση της Securicor, ο διαχειριστής της Kötter δήλωσε ότι δεν ενδιαφερόταν για μεταβίβαση εγκαταστάσεως. Εξάλλου, με έγγραφο της 17ης Νοεμβρίου 2003, η Kötter κατέστησε γνωστό στη Securicor ότι δεν σκόπευε να αναλάβει τους μισθωτούς της τελευταίας παρά μόνο σε περιορισμένο βαθμό.
- 14 Με έγγραφο της 26ης Νοεμβρίου 2003, η Securicor κατήγγειλε, από τις 31 Δεκεμβρίου 2003, τις συμβάσεις εργασίας που τη συνέδεαν, αντιστοίχως, με τη N. Güney-Görres και την G. Demir. Κατήγγειλε επίσης τις συμβάσεις όλων των λοιπών μισθωτών που εργάζονταν στο πλαίσιο της συναφθείσας με το Γερμανικό Δημόσιο δημοσίας συμβάσεως.
- 15 Στις 31 Δεκεμβρίου 2003, η Securicor έπαυσε να εκτελεί, στο αεροδρόμιο του Ντύσελντορφ, τα ελεγκτικά καθήκοντα που της είχε αναθέσει το Γερμανικό Δημόσιο.

- 16 Από την 1η Ιανουαρίου 2004, η Kötter διενεργούσε δυνάμει της συναφθείσας με το Γερμανικό Δημόσιο συμβάσεως, τον έλεγχο των χρησιμοποιούντων το εν λόγω αεροδρόμιο επιβατών καθώς και των αποσκευών. Το αντικείμενο της συμβάσεως ήταν κατ' ουσίαν όμοιο προς αυτό της συναφθείσας με τη Securicor συμβάσεως. Η Kötter χρησιμοποιούσε επίσης τους εξοπλισμούς εναέριας ασφαλείας που ανήκαν στο Γερμανικό Δημόσιο.
- 17 Η Kötter συνέχισε να απασχολεί, ύστερα από την ίδια ημερομηνία, 167 από τους μισθωτούς που απασχολούνταν προηγουμένως από τη Securicor, μεταξύ των οποίων όμως δεν περιλαμβάνονταν οι N. Güney-Görres και G. Demir. Αυτοί οι αναληφθέντες από την Kötter και εκτελούντες το έργο του ελέγχου των επιβατών απασχολούμενοι είχαν επίσης τεθεί υπό την επίβλεψη της αρμόδιας υπηρεσίας του Bundesgrenzschutz.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 18 Οι διαφορές στις κύριες δίκες έχουν σχέση με το εάν με την εκ μέρους της Securicor καταγγελία, ύστερα από τις 31 Δεκεμβρίου 2003, των επίμαχων συμβάσεων εργασίας, τερματίστηκαν οι εργασιακές σχέσεις μεταξύ των εναγουσών στις κύριες δίκες και της Securicor και/ή μεταξύ αυτών και της Kötter ή αν, αντιθέτως, δεδομένου ότι αυτή η καταγγελία εντάσσεται στο πλαίσιο μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως, οι εργασιακές σχέσεις έχουν μεταβιβασθεί στην Kötter μέσω της μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23.
- 19 Σύμφωνα με το Arbeitsgericht Düsseldorf, η επίλυση των διαφορών εξαρτάται από την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στην έννοια της «μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως», σύμφωνα με το νόημα του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η ύπαρξη μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως στον φορέα στον οποίο έχει ανατεθεί η εκτέλεση δημόσιας συμβάσεως αποτελεί μια από τις περιστάσεις που

χαρακτηρίζουν τη μεταβίβαση εγκαταστάσεως. Το ίδιο δικαστήριο διερωτάται σχετικά με το εάν επιτρέπει το κοινοτικό δίκαιο να εξαρτάται η ύπαρξη μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως από τη χρησιμοποίησή τους στο πλαίσιο ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως, κριτήριο εισαχθέν από τη νομολογία του Bundesarbeitsgericht (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο Επιλύσεως Εργατικών Διαφορών).

- 21 Το Arbeitsgericht Düsseldorf εκτιμά ότι αποφασιστική σημασία για την επίλυση των διαφορών των κυρίων δικών έχει το ζήτημα εάν πραγματοποιήθηκε η μεταβίβαση από τη Securicor στην Kötter των αποτελούντων στοιχεία εκμεταλλεύσεως εξοπλισμών εναέριας ασφαλείας, ιδίως των πυλών ανιχνεύσεως, του εξοπλισμένου με σύστημα αυτομάτου ελέγχου με ακτίνες Χ κυλιόμενου τάπητα (εγκατάσταση ελέγχου αποσκευών), των ανιχνευτών χειρός καθώς και των ανιχνευτών εκρηκτικών, που αποτελούν στοιχεία εκμεταλλεύσεως.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι οι εν λόγω εξοπλισμοί δεν αποτελούσαν το αντικείμενο ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως, στο μέτρο που η συντήρησή τους ενέπιπτε στο Γερμανικό Δημόσιο, το οποίο ήταν ο αναθέτων φορέας και το οποίο όφειλε επίσης να φέρει το σχετικό κόστος. Εξάλλου, οι οικείοι ανάδοχοι στερούνταν παντελώς της δυνατότητας να χρησιμοποιήσουν αυτούς τους εξοπλισμούς για δικό τους λογαριασμό. Δεν μπορούσαν ούτε να αντλήσουν εν προκειμένω πρόσθετο οικονομικό πλεονέκτημα ούτε να καθορίσουν τη φύση και την έκταση της λειτουργίας των εν λόγω εξοπλισμών. Εξάλλου, στη συγγραφική υποχρεώσεων προβλεπόταν η υποχρέωση χρησιμοποίησεως αυτών των εξοπλισμών.
- 23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Arbeitsgericht Düsseldorf αποφάσισε την αναστολή ενώπιον αυτού διαδικασίας και την υποβολή στο Δικαστήριο των ακολούθων προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Κατά την εξέταση του ζητήματος της υπάρξεως μεταβιβάσεως εγκαταστάσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23/EK —ανεξαρτήτως του ζητήματος της κυριότητας—, σε περίπτωση νέας αναθέσεως έργου και στο

πλαίσιο συνολικής εκτιμήσεως, εξαρτάται η διαπίστωση της μεταβιβάσεως των στοιχείων εκμεταλλεύσεως του αρχικού αναδόχου στο νέο διάδοχο από την προϋπόθεση ότι τα στοιχεία αυτά έχουν εκχωρηθεί στον τελευταίο στο πλαίσιο ίδιας οικονομικής διαχείρισεως; Κατά συνέπεια, προκειμένου να γίνει δεκτή η ύπαρξη μεταβιβάσεως των στοιχείων εκμεταλλεύσεως, είναι ανάγκη να αναγνωριστεί στον ανάδοχο η δυνατότητα να αποφασίζει σχετικά με τον τρόπο χρησιμοποίησής τους προς ίδιο οικονομικό συμφέρον; Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει διάκριση ανάλογα με το εάν τα στοιχεία εκμεταλλεύσεως του αναθέτοντος φορέα αποτελούν το “αντικείμενο” ή το “μέσον” της δοθείσας από τον ανάδοχο φορέα παροχής;

2) Σε περίπτωση που το Δικαστήριο απαντήσει και στις προτάσεις καταφατικώς στο πρώτο ερώτημα:

α) Πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν υφίσταται προορισμός για ίδια οικονομική διαχείριση των στοιχείων εκμεταλλεύσεως όταν ο αναθέτων φορέας τα θέτει στη διάθεση του αναδόχου μόνο με σκοπό την απλή χρήση ενώ ο ίδιος αναλαμβάνει τη συντήρηση, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εξόδων;

β) Υφίσταται ίδια οικονομική διαχείριση από τον ανάδοχο όταν, στο πλαίσιο του ελέγχου των επιβατών στα αεροδρόμια, χρησιμοποιεί τις πύλες ανιχνεύσεως μεταλλικών αντικειμένων, τους ανιχνευτές χειρός και τις συσκευές ραδιοσκοπικής ανίχνευσης που έχουν τεθεί στη διάθεσή του από τον αναθέτοντα φορέα;»

²⁴ Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2004, αποφασίστηκε η συνεκδίκηση των υποθέσεων C-232/04 και C-233/04, προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 25 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει αν, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23, εξαρτάται η διαπίστωση της μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως από τον αρχικό ανάδοχο της δημόσιας συμβάσεως στον νέο ανάδοχο υπό την προϋπόθεση ότι αυτά τα στοιχεία έχουν εκχωρηθεί στον τελευταίο για τον σκοπό ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως. Με δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, που το εν λόγω δικαστήριο θέτει, ζητείται από το Δικαστήριο, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημά του, να προσδιορίσει τα στοιχεία που αποτελούν το πλαίσιο αυτής της εννοίας της ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως.
- 26 Η Securicor ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το κριτήριο της αναλήψεως των κυρίων ενσωμάτων στοιχείων εκμεταλλεύσεως πληρούται εφόσον ο νέος εκμεταλλεύμενος τα χρησιμοποιεί. Ουδεμία ασκεί εν προκειμένω επιρροή το γεγονός ότι ο τελευταίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο εξουσίας ιδίας διαθέσεως σύμφωνα με τις οδηγίες του αναθέτοντος φορέα. Κατά συνέπεια, η Securicor ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το κριτήριο της ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως.
- 27 Η Γερμανική Κυβέρνηση και η Kötter διατείνονται ότι το αποφασιστικό κριτήριο όσον αφορά την ύπαρξη μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως από τον αρχικό ανάδοχο στον νέο ανάδοχο έγκειται στο γεγονός ότι αυτά τα στοιχεία έχουν παραδοθεί στον δεύτερο για τον σκοπό ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως. Υποστηρίζουν ότι το κριτήριο αυτό είναι σύμφωνο προς τη νομολογία του Δικαστηρίου. Σύμφωνα με την εν λόγω κυβέρνηση, στην έννοια αυτή πρέπει να δοθεί το νόημα ότι ο νέος ανάδοχος κάνει χρήση των στοιχείων εκμεταλλεύσεως στο πλαίσιο ιδίας εξουσίας διαθέσεως και ιδίων υπολογισμών κόστους, με σκοπό την επίτευξη πρόσθετου οικονομικού πλεονεκτήματος. Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το ζήτημα εάν τα στοιχεία εκμεταλλεύσεως που έχουν διατεθεί από τον αναθέτοντα φορέα αποτελούν το «αντικείμενο» ή το «μέσο» της εκ μέρους του αναδόχου παροχής δεν επιτρέπει, από μόνο του, τη χάραξη σαφούς διαχωριστικής γραμμής.

- 28 Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων φρονεί ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Θεωρεί ότι το ζήτημα της ερμηνείας της έννοιας της «μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως» δεν μπορεί να διαχωριστεί από άλλα κριτήρια που πρέπει να εξεταστούν κατά τον έλεγχο της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως. Προκειμένου περί του κριτηρίου της μεταβιβάσεως υλικών στοιχείων εκμεταλλεύσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι δεν αμφισβητείται ότι οι απασχολούμενοι από την Kötter μισθωτοί χρησιμοποιούσαν, ύστερα από την 1η Ιανουαρίου 2004, όπως ακριβώς και οι μισθωτοί της Securicor, τα υλικά στοιχεία εκμεταλλεύσεως όπως τις θυρίδες, τις εγκαταστάσεις ελέγχου των αποσκευών, τους ανιχνευτές χειρός και τους ανιχνευτές εκρηκτικών. Υπενθυμίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία μικρή σημασία έχει το εάν τα στοιχεία αυτά ανήκουν ή όχι στον ανάδοχο. Η Επιτροπή φρονεί ότι δεν είναι σύμφωνη προς την οδηγία 2001/23 η νομολογία του Bundesarbeitsgericht, η οποία περιορίζει τον συνυπολογισμό των στοιχείων εκμεταλλεύσεως στην εγκατάσταση ενός αναδόχου υπό την έννοια ότι τούτο είναι δυνατό μόνον υπό την προϋπόθεση ότι «τα στοιχεία εκμεταλλεύσεως έχουν τεθεί στη διάθεση δικαιούχου με σκοπό ιδίαν οικονομική διαχείριση».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 29 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/23, η «οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως σε άλλο εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης».
- 30 Σύμφωνα με την παράγραφο 1, στοιχείο β', του ίδιου άρθρου, «θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας». Σύμφωνα με την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/50 αυτή η διευκρίνιση προστέθηκε προκειμένου να διασαφηνιστεί η έννοια της μεταβιβάσεως υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου.

- 31 Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, με την οδηγία 2001/23 σκοπείται η διασφάλιση της συνέχισης των εργασιακών σχέσεων που υφίστανται στο πλαίσιο μιας οικονομικής οντότητας, και τούτο ανεξαρτήτως της αλλαγής του κυρίου. Επομένως, το αποφασιστικό κριτήριο για τη διαπίστωση της υπάρξεως μεταβιβάσεως, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, είναι το εάν η εν λόγω οντότητα διατηρεί την ταυτότητά της, πράγμα που προκύπτει, μεταξύ άλλων, από την πραγματική συνέχιση της εκμεταλλεύσεως ή την ανάληψή αυτής (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1986, 24/85, *Spijkers*, Συλλογή 1986, σ. 1119, σκέψεις 11 και 12, και της 11ης Μαρτίου 1997, C-13/95, *Süzen*, Συλλογή 1997, σ. I-1259, σκέψη 10, καθώς και της 20ής Νοεμβρίου 2003, C-340/01, *Abler* κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-14023, σκέψη 29).
- 32 Όμως, για να τυγχάνει εφαρμογής η οδηγία 2001/23 πρέπει η μεταβίβαση να αφορά μια κατά σταθερό τρόπο οργανωμένη οικονομική οντότητα της οποίας η δραστηριότητα δεν περιορίζεται στην εκτέλεση συγκεκριμένου έργου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, C-48/94, *Rygaard*, Συλλογή 1995, σ. I-2745, σκέψη 20). Κατά αυτόν τον τρόπο, η έννοια της οντότητας παραπέμπει σε ένα οργανωμένο σύνολο προσώπων και στοιχείων που επιτρέπει την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας με την οποία επιδιώκεται ίδιος στόχος (βλ., μεταξύ άλλων, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις *Süzen*, σκέψη 13, και *Abler* κ.λπ., σκέψη 30).
- 33 Προκειμένου να προσδιοριστεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της μεταβιβάσεως μιας οργανωμένης κατά σταθερό τρόπο οικονομικής οντότητας, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, ιδίως, ο τύπος της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως για την οποία πρόκειται, η μεταβίβαση ή μη των υλικών στοιχείων, όπως τα κτίρια, και τα κινητά, η αξία των άυλων στοιχείων κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως, η ανάληψη ή μη του κύριου μέρους του εργατικού δυναμικού από τον νέο επιχειρηματία, η μεταβίβαση ή μη της πελατείας καθώς και ο βαθμός ταυτότητας των ασκουμένων δραστηριοτήτων πριν και μετά τη μεταβίβαση και η διάρκεια τυχόν αναστολής των δραστηριοτήτων αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-29/91, *Redmond Stichting*, Συλλογή 1992, σ. I-3189, σκέψη 24· καθώς και τις προπαρατεθείσες αποφάσεις *Spijkers*, σκέψη 13, *Süzen*, σκέψη 14, και *Abler* κ.λπ., σκέψη 33).
- 34 Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά αποτελούν απλώς επί μέρους πτυχές της συνολικής εκτιμήσεως που επιβάλλεται και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να εκτιμηθούν μεμονωμένως (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις *Spijkers*, σκέψη 13, *Süzen*, σκέψη 14, και *Abler* κ.λπ., σκέψη 34).

- 35 Το εθνικό δικαστήριο, εκτιμώντας τις πραγματικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, πρέπει να λάβει υπόψη του τον τύπο της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως περί των οποίων πρόκειται. Εξ αυτού έπεται ότι η αντίστοιχη σημασία που πρέπει να δοθεί στα διάφορα κριτήρια που χαρακτηρίζουν την ύπαρξη μεταβιβάσεως, κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23, ποικίλλει κατ' ανάγκη ανάλογα με την ασκούμενη δραστηριότητα, και μάλιστα τη μέθοδο παραγωγής και εκμεταλλεύσεως που χρησιμοποιούνταν στην επιχείρηση, στην εγκατάσταση ή στο τμήμα της εγκαταστάσεως περί των οποίων πρόκειται (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση *Süzen*, σκέψη 18, την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1998, C-173/96 και C-247/96, *Hidalgo* κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-8237, σκέψη 31, καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση *Abler* κ.λπ., σκέψη 35).
- 36 Με τα υποβληθέντα από το *Arbeitsgericht Düsseldorf* ερωτήματα ζητείται να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να εκτιμηθεί το αν πληρούνται ένα από αυτά τα κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη, συγκεκριμένα αυτό της μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει αν η διαπίστωση περί μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι τα στοιχεία αυτά έχουν παραδοθεί για τον σκοπό ίδιας οικονομικής διαχείρισεως.
- 37 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι από το ίδιο το κείμενο του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23 προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής της τελευταίας καλύπτει όλες τις περιπτώσεις αλλαγής, στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων, του φυσικού ή νομικού προσώπου το οποίο είναι υπεύθυνο για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως και το οποίο, ως εκ τούτου, αναλαμβάνει συμβατικώς τις υποχρεώσεις εργοδότη έναντι των εργαζομένων της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως, χωρίς να έχει σημασία το εάν έχει μεταβιβαστεί η κυριότητα των ενσωμάτων στοιχείων (προπαρατεθείσα απόφαση *Abler* κ.λπ., σκέψη 41, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Στη σκέψη 42 της προπαρατεθείσας αποφάσεως *Abler* κ.λπ., το Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι τα αναληφθέντα από τον νέο επιχειρηματία ενσώματα στοιχεία δεν ανήκαν στον προκάτοχό του αλλά είχαν τεθεί στη διάθεσή του από τον αναθέσαντα φορέα δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα περί αποκλεισμού της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως κατά την έννοια της οδηγίας 77/187.

- 39 Εν προκειμένω, δεν προκύπτει ότι η συνέχιση ιδίας οικονομικής διαχείρισεως των αναληφθέντων από τον ανάδοχο στοιχείων εκμεταλλεύσεως αποτελεί καθοριστικό στοιχείο κατά τη διερεύνηση της υπάρξεως μεταβιβάσεως στοιχείων εκμεταλλεύσεως.
- 40 Τέτοιο κριτήριο δεν προκύπτει ούτε από το κείμενο της οδηγίας 2001/23 ούτε από τους στόχους της που συνίστανται στη διασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως και στο να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς.
- 41 Έτσι, το γεγονός ότι τα ενσώματα στοιχεία αναλαμβάνονται από τον νέο ανάδοχο χωρίς αυτά να του έχουν παραδοθεί για τον σκοπό ιδίας οικονομικής διαχείρισεως δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα περί αποκλεισμού της υπάρξεως μεταβιβάσεως των στοιχείων εκμεταλλεύσεως ή της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23.
- 42 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/23 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, κατά τον έλεγχο της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού, σε περίπτωση νέας αναθέσεως με δημόσια σύμβαση ενός έργου και στο πλαίσιο συνολικής εκτιμήσεως, η διαπίστωση της μεταβιβάσεως των στοιχείων εκμεταλλεύσεως για τον σκοπό ιδίας οικονομικής διαχείρισεως δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση όσον αφορά τη διαπίστωση μεταβιβάσεως των στοιχείων αυτών από τον αρχικό ανάδοχο στον νέο ανάδοχο.
- 43 Δεδομένου ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο πρώτο ερώτημα είναι αρνητική, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο.

- 44 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει, υπό το φως του συνόλου των προεκτεθέντων στοιχείων και στο πλαίσιο σφαιρικής εκτιμήσεως, εάν υπήρξε στην υπόθεση της κύριας δίκης μεταβίβαση επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η μεταβίβαση στοιχείων εκμεταλλεύσεως απλώς καλύπτει μια μερική πτυχή της συνολικής εκτιμήσεως που επιβάλλεται στο εθνικό δικαστήριο κατά τον έλεγχο της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 2001/23.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε κατά την ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου διαδικασία, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/23/EK του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, κατά τον έλεγχο της υπάρξεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού, σε περίπτωση νέας αναθέσεως με δημόσια σύμβαση ενός έργου και στο πλαίσιο συνολικής εκτιμήσεως, η διαπίστωση της μεταβιβάσεως των στοιχείων εκμεταλλεύσεως για τον σκοπό ιδίας οικονομικής διαχειρίσεως δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διαπίστωση μεταβιβάσεως των στοιχείων αυτών από τον αρχικό ανάδοχο στον νέο ανάδοχο.

(υπογραφές)